

світових тенденцій, дотримуватися концепції сталого розвитку, тобто відповідально ставитися до проблем суспільства і його навколишнього середовища.

ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПОДОЛАННЯ КАТАСТРОФІЧНИХ ПОВЕНЕЙ І ПАВОДКІВ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

М.З. РЕГО, аспірант

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

76019 Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15

E-mail: marjana_hashchak@ukr.net

Майже третина території України (близько 27 %, а це 165 тис. км², на якій проживає близько третини населення), зазнає негативних наслідків від повеней і паводків. Найбільшої шкоди вони приносять в гірські та передгірські райони Карпат. Половина освоєних площ схилів піддається впливу зсувних процесів, на 70 % гірських водозборів у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях розвиваються селеві явища. Недостатній рівень оперативності прогнозу розвитку повеней, паводків і підтоплення, а також відсутність сучасного, повноцінного та цілісного захисного комплексу призводять до значних збитків у аграрному, промисловому та соціальному секторах економіки України.

Наймасштабнішою за останні 200 років на території України була повінь у липні 2008 року. Як наслідок затоплено 523 населених пунктів, під водою опинилось понад 9 тис. житлових будинків, зруйновано 360 автомобільних і 560 пішохідних мостів. Затоплено 24 тис. гектарів оброблених земель, посіви були знищені на площі 52,8 тис. га. Загинуло 39 людей. В економічному плані ці збитки були оцінені на суму 230,5 млн. грн. для сільгоспвиробників, а для держави склали 6 мільярдів гривень.

Карпатський регіон належить до одного з найбільш екологічно вразливих у Центральній Європі. Характеризуючись складною геологічною будовою та комплексом несприятливих гідрометереологічних умов. Українські Карпати вважають зоною паводкового ризику, оскільки над ними проходять ряди хмар, що формуються над Атлантикою і рухаючись із заходу на схід тут затримуються, внаслідок чого за короткий проміжок часу випадає велика кількість опадів і стік в річках стає набагато інтенсивнішим. Через густу річкову мережу він належать до регіонів з підвищеною водністю. В результаті нераціональної господарської діяльності і посиленні господарського освоєння паводконебезпечних територій тут порушено екологічну рівновагу, що поряд з надмірною (катастрофічного рівня підйоми води набувають, коли опади перевищують 100 мм на добу) та нерівномірною кількістю опадів і глибокими змінами в структурі біогеоценотичного покриву виявилися головними

чинниками таких небезпечних для гір явищ, як повені і паводки, селі, зсуви та ерозійні процеси з катастрофічними наслідками. Причому, в останні десятиріччя ці явища значно почастішали. Прогнозоване потепління клімату і неминуче зростання подальшого освоєння річкових долин, без сумніву, призведуть до збільшення повторюваності та руйнівної сили паводків.

В Україні розроблена концепція Державної цільової комплексної програми протипаводкового захисту в басейнах річок Дністра, Пруту та Сірету, згідно з якою необхідними є наступні шляхи розв'язання проблеми щодо захисту вразливих територій Карпатського регіону від катастрофічних наслідків паводків та їх прогнозування:

- змістовні дослідження природних причин виникнення та ролі антропогенних чинників у посиленні катастрофічних стихійних явищ;
- створення комплексної системи протипаводкового захисту в басейнах річок з урахуванням необхідності охорони екосистем і природних ландшафтів;
- проведення реконструкції гідротехнічних та інших споруд для підвищення їхньої надійності;
- впровадження раціональних технологій виконання робіт з берегоукріплення та регулювання русел річок;
- будівництва і реконструкції протизсувних та протиселевих споруд;
- створення інфраструктури інженерного захисту водозаборів питного водопостачання та штучного поповнення підземних вод;
- моніторинг якісних та кількісних показників стану водних ресурсів;
- впровадження сучасних технічних засобів і технологій гідрометеорологічних спостережень, збору та обробки інформації, гідрометеорологічного прогнозування;
- створення автоматизованої інформаційно-вимірювальної системи та системи інформування громадян про можливість виникнення надзвичайної паводкової ситуації з використанням геоінформаційних технологій;
- використання передового європейського досвіду з басейнового управління паводковим стоком і його регулювання на водозбірній площі, безпечного пропуску вод;
- розвиток міжнародної співпраці щодо вирішення проблем транскордонного впливу повеней і паводків;
- удосконалення методики оцінювання можливих збитків та економіко-екологічного оцінювання ефективності інвестицій у протипаводковий захист території;

Отже, основні причини виникнення катастрофічних повеней і паводків у Карпатському регіоні залежить від природних факторів (глобальне потепління, періодичні зміни показників сонячної енергії, велика крутизна схилів гір, похил тальвегів, розчленованість рельєфу, неглибоке залягання материнських порід та мала глибина ґрунтового покриву, площа водозборів, лісистість і розораність, зарегульованість стоку тощо), які в значній мірі посилюються соціальними факторами - лісогосподарською, лісозаготівельною, аграрною та інженерно-

комунікаційною діяльністю людини, неконтрольованим забором алювію з русел і заплав, глобальним забрудненням атмосфери та ін. Тому актуальним є вивчення екологічних та соціально-економічних аспектів щодо подолання катастрофічних наслідків таких стихійних явищ. Вони повинні направлятися на створення системи організаційних, управлінських і господарських заходів, спрямованих на попередження повеней і паводків та зменшення їхнього руйнівного впливу.

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ РОССИЙСКИХ РЕГИОНОВ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Н.А. ТРОФИМОВА, студент, **Р.М. АРАКЕЛЯН**, студент

Курганский государственный университет

640026 Россия, г. Курган, ул. К. Мяготина 90, кв. 25

E-mail: studmatlid@mail.ru

Социально-экономическая безопасность страны и ее регионов определяет устойчивость их развития и угрозу многообразных политических и экономических рисков, от которых зависти социальный, инновационный, инвестиционный и деловой климат. В последние годы в России достигнута социально-экономическая стабилизация. Преодолен спад производства, развитие экономики ориентируется на внутренний и инвестиционный спрос. Укрепляются позиции России как энергетического лидера Евразии, ее отношения со многими странами.

Основой совершенствования управления социальной и институциональной безопасностью регионов является разработка, законодательное утверждение и исполнение социальных стандартов, устанавливающих минимальный и гарантируемый местной властью уровень доходов, потребления и качества жилищных, коммунальных, образовательных, здравоохранительных, культурных, торговых, транспортных и институциональных услуг, оказываемых региональными и муниципальными организациями и учреждениями.

Региональный уровень экономической безопасности является одним из важнейших, так как именно здесь реализуются цели и задачи государственной политики в сфере безопасности. В то же время, решая задачи обеспечения экономической безопасности региона, следует принимать во внимание критерии, и относящиеся к государству в целом, и учитывающие специфику экономической безопасности территории, отдельных организаций, функционирующих в данном регионе, домашних хозяйств. Причинами возникновения и развития кризисных ситуаций, вызывающих угрозы экономической безопасности территории, выступают различные внешние и внутренние факторы. На факторы внешней среды регион не может оказать прямого воздействия, а значит, должен к ним адаптироваться. Факторы